

למדנו, וגם שם הנידון כלפי איסור לבעלה.

והאריכו חכמים אחרונים בענין זה, ועל גדר דין נדה לבעלה, 'איסור' או 'טומאה' – ע' שב שמעתא א, יב ואילך; שערי ישר א, יג יד; אתון דאורייתא בא; זכר יצחק ח"א סא ד"ה וא"כ; מנחת שלמה; שו"ת שבט הלוי ח"ו קיט, ב. [יש מקום לפרש דברי התוס', דהנה מוכח ששיטתם כאן שס"ט ברה"י טמא גם במקום שבמציאות אי אפשר הדבר להיות כחומרנו, כגון כאן שתהא טמאה גם בראשון וגם בשמיני. [ודעת התוס' בנוי נז וב"ק דפסחים ובנדה יט. שאין אומרים ספק טומאה ברה"י טמא בדבר שאינו יכול להיות אמת]. ויש מקום לומר שבדבר שיכול להיות אמת, דין 'ספק כודאי' ענינו הכרעת הספק במציאות, לתלות שכך ארע, ואז ממילא גם לענין האיסור לבעלה הדין כלענין טומאה, שאין להפריד הנידונים מאחר ויש כאן דין הכרעה במציאות, משא"כ כשאין יכול להיות אמת, נהי דס"ל להתוס' שגם זה ילפינן לטמא, מ"מ אין כאן הכרעה אלא דין הנהגה בלבד על האדם, ובנידון זה אפשר לחלק בין אם הדין הוא על דיני הטומאה לדין על האיסור, שבדין הנהגה לא שייך תרתי דסתרי].

(ע"ב) 'בכור שנטרף בתוך ל' יום – אין פודין אותו'. נחלקו רש"י ותוספות האם מדובר על בכור שנהרג בתוך שלשים, או שנמצאו בו סימני טריפה. ובשער המלך (טומאת מת, דף לב, ב) הקשה לפירוש התוספות: מדוע לא נסתפק על כל בכור שמא טריפה הוא – ואין לתלות ברוב, לדעת האומר 'אין הולכין בממון אחר הרוב?' 'וצריך עיון לעת הפנאי'. (כוונת הקושיא כנראה ללמוד מכל פדיון הבן ללכת אחר הרוב אף בדיני ממונות).

וכבר נמצא בשטמ"ק כאן שלענין פדיון הבן יש מקום ללכת אחר הרוב, שלא כבדיני ממונות. וכפי שהסביר דבר זה בשערי ישר (ה, טז), שאף בכל רוב שבממון אכן יש מצוה לצאת ידי שמים, ולכן לענין פדה"ב חלה מצוה גמורה כשיש 'רוב'. ע"ש.

'שומר שמסר לשומר פטור'. הגם שלכתחילה אינו רשאי למסרו, שמא אין רצונו של המפקיד שיהא פקדונו ביד אחר – בדיעבד אינה נחשבת פשיעה לר' אלעזר, לפי שמסר לבן דעת (תוס' ורא"ש, עפ"י גטין כט.).

'אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם שהשתא גרועי גרועיה לשמירתו נמי פטור שהרי מסר לבן דעת'. ודוקא אם לבסוף נאנס, אבל בגניבה ואבדה – חייב, כפי חיובו שנתחייב הוא ולא כדין השומר-חנם. ואם תאמר, אם כן מדוע פטור על אונסים הלא תחילתו בפשיעה כעין גניבה ואבדה [שהואיל ואין השני מתחייב בשמירת גנבה ואבדה, נמצא זה פשע כלפי גו"א במסרו לשני] וסופו באונס – האם נוכיח מכאן שכל כגון זה פטור? – אין זו הוכחה, מפני שאין לנו להניח שהשומר-חנם לא ישמור מגנבה ואבדה, כי סתם בן דעת רגיל לשמור הרבה, אף מאותם דברים שאינו חייב עליהם. ושלא אפילו מסרו לשומר חנם ופטור מפשיעה, כל שלבסוף נאנס – פטור, ואינו בכלל 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' (עפ"י תוס' ב"מ צג: ד"ה א').

דף יב

'זילו אהדורו ואי לא מגבינן לכו לאפדניכו'. התוס' מפרשים שחשבם כדיין הטועה בדבר משנה שהדין חוזר. יש אומרים שכל זמן שהדין אומר 'כדין דנתי' – אין הדין חוזר, ועל כן הורה להם רב נחמן שהם עצמם יחזרו בהם (עפ"י שיטמ"ק בשם מהר"י כ"ץ). ומה שאמר ואי לא מגבינן לכו – משום שרשאי היה לחייב ממון את הדיינים כיון שלפי דעתו הנם מוזיקים, ומפני שרב נחמן גדול מהם ונטל רשות מריש גלותא – הרי הם כפופים לדינו (עפ"י חזון איש סנהדרין טז.).

'אמר ליה רבא לרב נחמן, הא עולא, הא רבי אלעזר... מר כמאן סבירא ליה?'. לכאורה אין זו שאלה שהרי פעמים רבות דעת היחיד אינה כדעת הרבים – אלא שאלתו היה למה החשבתם טועים בדבר משנה [כדברי התוס'], הלא רבים סוברים כן ואין כאן טעות אלא בשיקול הדעת. [ואם נפרש שלא חשבה רב נחמן כטעות בדבר משנה אלא בשיקול הדעת, נפרש שאלת רבא שיהא זה כדבר שלא הובררה טעותו] (חזון איש שם).

סיכום סוגית עבדי כמטלטלי או כמקרקעי, ודין קנין 'אגב' ו'חצר' בעבדים. נחלקו אמוראים האם עבדים דינם כקרקעות או כמטלטלין.

כתבו התוספות: לא נחלקו אלא בדינים שמדברנו, אבל כלפי דינים דאורייתא – לדברי הכל דינם כקרקעות.

התוספות כאן נקטו שקנין 'אגב' – מדרבנן. אולם יש ראשונים שסוברים שהוא קנין מדאורייתא – ע' במצויין ביוסף דעת קדושין כו.

הנפקותות המוזכרות בגמרא במחלוקת זו:

א. האם חל שעבוד על העבדים [ללא שעשאוים 'אפותיקי'] וניתן לגבותם מלקוחות ומיתומים, אם לאו. [לדברי התוספות הנ"ל, סוגיתנו הולכת כדעת הסובר שעבודא לאו דאורייתא. ואולם בפוסקים מבוואר שאעפ"י ששעבודא דאורייתא – אין גובים מן העבדים (וערשב"א). ופירשו אחרונים כי מהתורה אין חילוק בין מטלטלין לקרקעות לענין שעבוד, אלא אף המטלטלין משתעבדים (קצות החשן לט,א. וכו"כ הרשב"א להלן יד: ביתומים), או לאידך גיסא: גם קרקעות אינם נגבים מיתומים ומלקוחות מדין תורה (פני יהושע), הלכך כלפי חילוק זה שהוא מדרבנן, השוו עבדים למטלטלין. או בדרך זו: הואיל והחילוק שבין קרקע למטלטלין אינו מפורש בתורה אלא מלתא דסברא הוא התלוי בסמיכות דעתו של המלוה, הלכך עבדי כמטלטלי, כי גם עליהם אין דעתו סומכת (עפ"י מנחת שלמה. ועיקר הסברא נמצאת ברי"א, שלכך אין גובים מן העבדים, שלא כקרקע – לפי שדרכם למות ולהאבד)].

ב. כתיבת פרוזבול – שאין עושין אותו אלא אם יש ללוה קרקע.

ג. קנין 'אגב', כדלהלן:

הקונה קרקע – יכול לקנות אגבה מטלטלין, ואין צריך לעשות בהם קנין בפני עצמו. וזהו קנין 'אגב' השנוי במשנת קדושין פרק ראשון. להלכה, אותם מטלטלין אינם צריכים להיות צבורין ומונחין על הקרקע אלא קונה אותם בכל מקום שהם. ואין חילוק בענין זה בין חפצים דוממים לבעלי חיים (תוס', רשב"א).

אולם אם בא לקנות עבדים עם הקרקע, למסקנת הגמרא לא קנאם אלא אם נמצאים בתוכה. וזה יתכן בין לדעת האומר 'עבדי כמקרקעי' (כלשון ראשונה בדברי רב איקא) בין לאומר 'עבדי כמטלטלי' (כלשון אחרונה). ואולם אין טעמם שווה; –

אם העבדים כמטלטלין, כיון שהינם ניידים ובני דעת, אינם נקנים עמה אא"כ הם בתוכה – בניגוד לשאר מטלטלין שאין צורך שיהו צבורים בתוכה. (יש לברר בעבד כפות מחוצה לה, אם נקנה ב'אגב'. וסתמת הדברים מורה לכאן שאינו נקנה. וכן עבד תינוק בן יומו. ואולם בספר כובע ישועה נקט שעבד קטן אינו בכלל 'נייד').

אם עבדים כקרקעות דמו, אמנם אין שייך קנין 'אגב' שהרי קרקע אינה ניקנית ב'אגב', מכל מקום החזקה שמחזיק בקרקע מועילה גם לעבדים שבתוכה, כדין הקונה כמה קרקעות שאם מחזיק באחת מהן – קנה את כולן.

[קנין זה שונה בדיניו מ'אגב' בכמה דברים; אינו אמור אלא בקנין חזקה, שלא כקנין אגב שמועיל בכל צורת קנין שקונה את הקרקע. ועוד, אינו קונה את הקרקעות הרחוקות אלא אם נתן דמי כולן (קדושין כו. טשו"ע קצב). קנין זה מועיל מדאורייתא – שהרי הוא 'קנין חזקה'. [הלכך אף למ"ד 'עבדי כמטלטלי' הלא מדאורייתא דינם כקרקעות הלכך קנה בחזקה מהתורה]. כן מבוואר בתוס' וברא"ש].

במנחת שלמה כתב שגם מטלטלין הסמוכים ומחוברים לקרקע, נקנים עם הקרקע כדין 'עשר שדות'. וכתב שמדין זה קונה אפילו בנגיעה לקרקע ואין צריך שיהיו עומדים בתוכה כב'אגב'. אך מדברי הרא"ש יש לדייק שאין מטלטלין נקנים עם הקרקע כ'עשר שדות', שביאר שלכך עבדים נקנים עם הקרקע כעשר שדות, כי הם כקרקעות מדאורייתא – משמע שבמטלטלין אין הדין כן. והטעם, שהרי אין מטלטלין נקנים בחזקה, ועוד שאין לומר בהם 'סדנא דארעא חד הוא'. ועכ"פ נראה שמדאורייתא מיהת ודאי אין קונים.

אם בא לקנות את העבדים שעל הקרקע בתורת קנין 'חצר' – סתם עבדים אינם משתמרים לדעתו של הקונה. אך באופנים שהם משתמרים לדעתו (כגון בישן. ונראה שהוא הדין לתינוק בעריסתו וכדומה) – נראה שקונה (עפ"י תד"ה מכר; תד"ה הלכתא; תד"ה למה. וע' מהרש"א ומנחת שלמה. וכו"כ בהג"א בעבד כפות אפילו נייעור).

אם עבדי כמקרקעי, יש לדון שאין קרקע נקנית בקנין 'חצר', ונחלקו גדולי האחרונים בדבר (ע' נתיבות המשפט רמא סק"ג; או"ש גירושין א.ו. וע"ע במובא ביוסף דעת גטין כב. ובמנחת שלמה (על תד"ה מכר) הוכיח מהתוס' שקונה).

אם קונה עבדים ורוצה לקנות מטלטלין אגבם; אזי אם עבדים כמטלטלין – אין כאן קנין אגב, שאין קונים אלא אגב קרקע. ואולם אם העבד כפות [וגם ישן (תוס' ועוד), שאז אינו בגדר 'חצר מהלכת' וגם יש כאן חצר ה'משתמרת לדעתו'] – קונה המטלטלין שעליו בקנין 'חצר' (הגם שאינם קרקע, הלא גם כליו של אדם קונים לו מתורת חצר, ולאו דוקא קרקע. ובלאו הכי, לפמש"כ התוס' שבדינים דאורייתא לכו"ע עבדים כקרקעות, הרי קנין חצר הוא מדאורייתא).

ולפי הדעה שהעבדים כקרקעות יש מקום לומר שקונה המטלטלין בדין 'אגב', ויש מקום לומר שאין קונין באגב אלא בדומה ל'ערי מצורות ביהודה' – קרקע שאינה ניידת. [והסובר 'עבדי כמקרקעי' מסביר בכך את מחלוקת הברייתות אם החזיק בעבדים קנה מטלטלין].

*

(ע"ב) 'ומחיים מי אמר, והתנן... ואם איתא דכי א"ר יוסי הגלילי ממונו הוא מחיים – לישני האי רבי יוסי הגלילי הא רבנן'. פירוש הקושיא: לדבריך שהעמדת משנתנו אליבא דרבי יוסי הגלילי שממון בעלים הוא, והוצרכת להעמיד משנת קידושין לאחר שחיטה – משמע שלריה"ג גם בזמן הבית ובארץ הרי הם ממון בעלים, ואם כן מה הקשה רבא לרב נחמן מריה"ג ומה תירץ לו, הלא רב נחמן ודאי לא דיבר אלא לרבנן שהרי לריה"ג תמיד הם ממון בעלים כאמור (עפ"י רשב"א. ועתוס'. ובשם הגר"א מובא פירוש אחר – ע' באוצר מפרשי התלמוד).

דף יג

'שלמים שהזיקו גובה מבשרן ואינו גובה מאימוריהן... לא צריכא לגובה מבשרן כנגד אימורים'. אם כי בראשונים לא מפורש דין זה אלא לגבי שור תם, שדינו להשתלם מגופו (= שאינו חייב לו ממון מביתו, אלא השור המזיק משתעבד או נחלט לניזק, ואם שוויו פחות מכדי חיובו – פטור מלשלם את השאר), אבל המועד אפשר שמשלם על כל הנזק, ולא רק כפי יחס הבשר והאימורין – בספר ים של שלמה למהרש"ל מפורש שגם בשור מועד אינו גובה כנגד האימורין. וכן משמע מלשון רבנו חננאל, שאומר לו המזיק 'תרי שותפין אנן בהא תורא'.

ומשמע שהאימורין, אפילו לריה"ג – ממון גבוה הם, גם מחיים. ואף על פי שאין בהם מעילה כל עוד לא נזרק הדם על המזבח, אינם בכלל 'שור רעהו' (עפ"י אחיעזר ח"ג סב. וכן הביא מכמה מחברים. אלא שהעיר שלפ"ז בכפירת ממון של קדשים-קלים לריה"ג, לא ישלם חומש אלא לפי ערך הבשר ולא על חלק האימורין שהוא ממון גבוה, וזה לא שמענו. וע' בזה בחזון איש ב"ק ה"ג. ולענין חזה ושוק – לפי התוס' שממון גבוה הוא אף מחיים נראה שאינו גובה מהם. ע' בחדושי בית מאיר).

'אי בעית אימא רבנן ה"מ בתרי גופי אבל בחד גופא מצי אמר ליה'...'. כתב הרשב"א שיש לגרוס: 'אבע"א רבנן אימא הני מילי...' (שהרי לפי האמת אין חילוק בדבר).

(ע"ב) 'תודה שהזיקה – גובה מבשרה ואינו גובה מלחמה... מהו דתימא כיון דלחם הכשירא דזבח הוא, לימא ליה את אכלת בשר ואנא אייתי לחם?! קמ"ל דלחם חיובא דבעלים הוא'. משמע שהמזיק אינו מחוייב בקרבן אחר [וממילא היה מביא את הלחם עמו] לתשלום חובתו – כי קרבן זה שזוכה בו הניזק, עולה לשם בעליו הראשונים.

ומכאן, שאפילו לשיטת רבי יוסי הגלילי שממון בעלים הוא למוכרו, דוקא לענין זכות אכילת הבשר, אך לא לענין הכפרה, שזו אינה ניתנת להעברה לאדם אחר (קצות החושן תו. וע"ע אחיעזר ח"ג סוס"י סג).

'יתר על כן אמר ר' יהודה, אפילו נגה ואחר כך הקדיש, נגה ואח"כ הפקיר – פטור'. כתב הראב"ד: הגם שחכמים חולקים על רבי יהודה והלכה כמותם – דוקא לענין מיתת השור אמרו, שדינו ליהרג גם כשבעליו הקדישו או הפקירו, אבל לענין תשלומי הנזק, אם הקדישו או הפקירו בעליו קודם העמדה בדין – פטור, דכתיב ומכרו את השור החי..., משמע דוקא בשיש לו בעלים בשעת התשלומין.

וכן משמע ברמב"ם (נזקי ממון יו, ה, ד, ע"ש בלח"מ). וכיו"ב כתב הרא"ש בשם הר"מ שמדובר כאן רק בשור שהמית אדם אבל שור שהמית שור – לא נחלקו חכמים על רבי יהודה.

ועיין עוד בשיטה מקובצת שאפילו בשור מועד (שמשתלם מן העליה) הדין כן. וכבר דנו האחרונים אם דין זה קיים גם בשן ורגל, וכן בשאר ממון המזיק שאינו בעל-חיים – ע' מנחת חינוך נה; דברי יחזקאל מט; ברכת שמואל ב; מנחת שלמה ר"ס פט.

סיכומי סוגיות

- א. יש מקום לומר שלדעת רש"י אם נודע שכלו לו חדשיו, גם אם נעשה טרפה נתחייב בפדיון (ע' במנחת שלמה שתי דרכים).
- ב. דוקא כשנטרף בידי אדם או שנפל וכד', אבל חלה, אעפ"י שאמרוהו למיתה בתוך שלשים, כיון שחי שלשים יום – חייב לפדות (נמו"י).

בהמה גסה נקנית במשיכה [כחכמים שבברייתא ודלא כדתנן במסירה].
וכן הלכה, שגם רב סובר כן (נמוקי יוסף; מאירי). וע"ע בפירוט השיטות – קדושין כה.

- האחים שחלקו – מה שעליהם שמין. ומה שעל (נשיהם. רא"ש ועוד) בניהם ובנותיהם – אין שמים (משום שאינם רגילים לבוא לב"ד, אין מבזים אותם. ודעתם למחול על כך. עפ"י ראשונים). [אמר רב פפא (ברי"ף): רבא]: פעמים אף מה שעליהם אין שמים – בגדול האחים, שנוה להם כדי שדבריו יישמעון].
- א. מדובר על הבגדים שבעין, אבל מה שאבד ובלה – אין מחשבים, שמסתמא מוחלים על כך, אבל יכולים למחות מלכתחילה שלא יקנה אחד מתפוסת הבית אם לא שינכו מחלקו. וכן בגדול האחים יכולים למחות (תוס'). ובאופן זה שמחו בגדול האחים, אפילו בלו ואבדו – שמים להם (נמו"י).
- ב. בירושלמי אמרו ששמין בגדי בניהם ובנותיהם של רגל ושל שבת (רי"ף וש"ר).
- ג. אחד מן האחים שנתן מתנה לאחר מתפוסת הבית, וראו האחים ושתקו – מחילה היא (נמו"י בשם בעל הלכות).

- שומר שמסר לשומר – פטור, אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם שגירע בשמירתו, שהרי מסר לבן דעת. [רבא חולק ומחייב, אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר והעלה בשמירתו, שאמר לו: אתה נאמן לי בשבועה, ההוא אינו נאמן לי בשבועה].
- הלכה כרבא, שחייב (ר"י). ואם ידוע שהשני נאמן או שיש עדים שנאנסה – פטור. ובשומר שכר שמסר לשומר חנם אינו פטור אלא באונסים (עפ"י רא"ש והג"א). ויש מחלקים להלכה בין שמסר לשומר גרוע ממנו או טוב ממנו, עכ"פ כשהלה נאמן עליו בשבועה (ע' ברמב"ם שכירות א,ד ובמאירי). וראה באריכות בב"מ לו.

גובים מן העבדים [ואפילו מיתומים – שהעבד כמקרקעי. ורב נחמן חולק, אא"כ עשאו 'אפותיקי' וכדלהלן].

דפים יא – יב

- כו. א. האם העבדים הושוו לקרקעות או למטלטלין להלכות השונות?
ב. עשה עבדו 'אפותיקי', האם גובהו מלקוחות ומיתומים?
- א. בסוגיא מבואר שלדעת רבי אלעזר ועולא, וכן הורו דייני הנהרדעא ורב חנא בר ביזנא – העבדים כקרקעות, ובעלי חובות גובים את חובם מהלקוחות מן העבדים. ואילו רב נחמן נקט שהעבדים כמטלטלין ואין גובים אותם [והורה רב נחמן לדיינים שפסקו אחרת, להחזיר הדין (שהחשיבם כ'טועה בדבר משנה'. תוס')]. וכדברי אבימי שאין פרוזבול חל על העבדים, ומטלטלין אינם נקנים אגב עבדים.

א. פירשו תוס' שלענין הלכות דאורייתא, מצינו שהעבדים דינם כקרקעות, כגון לענין אונאה ושבועה. ומחלוקת האמוראים כאן היא רק לענין הלכות דרבנן. ויש נידון נוסף בענין עבדים כקרקעות בלשון בני אדם. ואינו שייך לסוגיתנו. ומבואר בתוס' שלדעת האומר שעבודא דאורייתא – דין העבדים כקרקעות לכלל האמוראים. ואולם בפוסקים מתבאר שאעפ"י ששעבודא דאורייתא אין גובים מן העבדים. ב. הלכה כרב נחמן בדינים, הלכך עבדים כמטלטלין הם (רא"ש, רשב"א. וכן נראה מרמב"ם מכירה ג, יא – וכך מורה ריהטת הסוגיא להלן יד: שאין הניזקים גובים מיתומים מן העבדים). ואולם מתקנת הגאונים שגובים מיתומים אף מן המטלטלין, שלא מדין הגמרא (כמובא באגרת רב שרידא גאון ובר"ף בפרקנו וש"פ).

ב. אמר רבא: עשה עבדו אפותיקי ומכרו – בעל חוב גובה הימנו (וכן גובה מן היתומים. תוס'), מפני שיש לו קול [הלכך אינו דומה לשורו שעשאו אפותיקי שאין בעל חוב גובה הימנו]. יש אומרים: דוקא בשטר, אבל במלוה על פה – לא (עפ"י מגיד משנה מלוה ולוה יח. וכן מדויק מלשון הרא"ש כאן). ויש אומרים שאפילו בעל פה (עפ"י תוס' ב"ב מד.) – שהעבד מפרסם הדבר (וכן נקט בתורת חיים).

דף יב

כו. קרקעות, עבדים, מטלטלין – עשה מעשה קנין באחד מהם, האם קנה את האחרים?

החזיק בקרקע לקנותה – קנה קרקע אחרת עמה. ואפילו בעשר מדינות, אמר שמואל: כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן. [ודוקא במכר שיש דעת אחרת מקנה, ובשנתן לו דמי כולם. ודוקא בקנין חזקה. תוס' עפ"י קדושין כז:].

קנין זה מועיל מדאורייתא כשאר קנין חזקה (עפ"י תוס' ורא"ש).

וכן קנה מטלטלין בקנין 'אגב' (ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגנות עם ערי מצרות ביהודה). וקיימא לן אפילו אינם צבורים בתוכה קנה. התוס' כאן נקטו שקנין אגב הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא. ואין הדבר מוסכם בראשונים.

ולענין קנין עבדים עמה, ברייתא אחת שנו: החזיק בקרקע לא קנה עבדים. וברייתא אחרת שנו: קנה. ותירצו שאותה ברייתא מדברת כשהם עומדים בתוכה; אם העבדים כמטלטלין – נקנים הם ב'אגב', ושונים הם משאר מטלטלין שאינם נקנים אלא כשהם בה, הואיל והעבדים ניידים (מדעת, שלא כבהמות. תוס' ורשב"א). ואם העבדים כקרקעות, נקנים הם משום שנחשבים כמחוברים לקרקע הנקנית וכקונה שתי קרקעות, ומ"מ אם אינם בתוכה לא קנה משום שהם ניידים.

א. גם אם עבדי כמטלטלי, נקנים הם עם הקרקע כשהם בתוכה, כדין קונה כמה קרקעות והחזיק באחת – שהרי מדאורייתא לדברי הכל עבדים כקרקעות ואם כן קנין החזקה שמועיל מהתורה, הועיל גם כלפי העבדים (עפ"י רא"ש ותוס'. ומשמע שסברת 'סדנא דארעא' שייכת גם בעבדים מדאורייתא, וא"כ נראה שהוא הדין בעצין נקוב).

ומטעם 'חצר' אינם נקנים, כי סתם עבדים אין משתמרים לדעתו, ואפילו עומד בצד שדהו (תוס'. ובאופן משתמרים לדעת, לכאורה נראה שקנה – עתד"ה מכר).

ב. כשהחזיק בשדה אחת וקנה עמה אחרת, גם אם העבד עומד באחרת – יכול להיקנות עמהן (עפ"י מאירי).

החזיק בעבדים – לא קנה קרקעות.

אפילו היו העבדים באותה קרקע – שאין חזקת העבדים גדולה עד כדי שיקנה עמהם קרקע (עפ"י ערוה"ש חו"מ רב, ה. וע' פנ"י).

וכן המוכר עשרה עבדים, החזיק באחד מהם – לא קנה השאר (עפ"י תוספתא ב"ב ב, ה). ולענין מטלטלין נחלקו הדעות; לדברי אבימי לא קנה [שהעבד כמטלטלין, ואין מטלטלין קונים מטלטלין. רב נחמן]. וכן שנו בברייתא אחרת, ופירשה רב איקא ברדר"א אפילו כמאן דאמר עבדים כקרקעות – שאין קונים מטלטלין אגב קרקע אלא בדומה לערים בצרות ביהודה, ולא ב'קרקע נידת'.

ובברייתא אחרת שנו: החזיק בעבדים קנה מטלטלין. אם מפני שסוברת עבדים כקרקעות וקנה בקנין 'אגב', או אפילו אם עבדים כמטלטלין, ובעוד המטלטלין על העבד, ומשום קנין 'חצר' (כ'איכא דאמר' דראבדר"א). אך הסיקו שזה מועיל רק בעבד כפות, שאם לא כן 'חצר מהלכת' היא ולא קנה.

התוס' ועוד ראשונים נקטו שכפות וישן צריך. ויש חולקים וסוברים שכפות וניעור קונה (ערמב"ם מכירה ג, יב; מאירי; חו"מ רב, ט. וע' בהגהות אשר"י ממהר"ח שכפות ידיו ורגליו (-) שאם ידיו מותרות, הלא יכול להתיר את רגליו ולברוח. כ"נ) ומשתמר לדעת הבעלים – קונה אפילו ניעור. וע' בראשונים ב"מ יא וגטין עח).

לא היה כפות ברגליו אלא כפות ביד הקונה, כלומר שהיה תופס בו בחבל – אינו קונה (רשב"א).

קנה מטלטלין – לא קנה קרקע ולא עבדים ולא מטלטלין אחרים.

דפים יב – יג

כח. קדשים קלים, האם הם ממון בעלים אם לאו? מאי נפקא מינה?

לדברי רבי יוסי הגלילי, קדשים קלים – ממון בעלים הם (ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון וגו' – לרבות קדשים קלים שהם ממונו, שאם הפקיד בהמת שלמים אצל חברו וכפר ונשבע והודה – משלם קרן וחומש ואשם, שלא כשאר הקדשות). וחכמים חולקים.

הנפקותות הנוספות המתבארות בסוגיא: נזקי ממון של קדשים קלים, לריה"ג חייבים עליהם [וכן דייקו ממשנתנו 'נכסים שאין בהם מעילה' – אעפ"י שהם קדושים, דהיינו קדשים קלים. ולדברי רבא אין לדייק ממשנתנו]; המקדש אשה בקדשים קלים – לריה"ג מקודשת. וכן לענין מכירה – מכורים. מה שאין כן לחכמים.

מודה ריה"ג לאחר שחיטה שאינם ממונו אלא משלחן גבוה זוכים בהם.

א. לפרש"י מדובר הן בחלק הכהנים הן בחלק הבעלים בשאר הבשר – לאחר שחיטה משלחן גבוה הם זוכים. והתוס' נקטו שדוקא בחלק כהנים אמרו, אבל שאר הבשר ממון בעלים הוא.

שמה לאחר שחיטה, אעפ"י שאינו ממון בעלים למכור ולקדש, אבל לענין נזיקין חייב מפני זכות האכילה שיש בו, משא"כ בחיים (כן צדד במנחת שלמה ליישב שיטת רש"י).